

זבחים פרק שלישי: כל הפסולין

(זבחים לא, ב)

משנה:

כל הפסולין ששחטו - שחיטתן כשרה (כדיליף בגמרא) שהשחיטה כשרה בזרים ובנשים ובעבדים ובטמאים (בטמא שרץ קאמר, שאינו מטמא כלי, דלאו אב הטומאה הוא, או בטמא מת וכגון שבדק קדומית של קנה ושחט בה - אבל בסכין לא: שהוא מטמא את הסכין והסכין מטמא את הבשר, וכגון דעביד סכין אריכא ושחט), ואפילו בקדשי קדשים, ובלבד שלא יהיו טמאים נוגעין בבשר; לפיכך הן פוסלין (את הקרבן) במחשבה (אם שחטוהו במחשבה: הואיל וראוין לעבודה זו - מחשבתן מחשבה)

(זבחים לב, א)

המשך המשנה

וכולן (הפסולין) שקיבלו את הדם (על מנת לאכול ולהקטיר) חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש (עוד בבהמה [## או בכוס שניה]) - יחזור הכשר ויקבל (ויזרק הכשר: שאין מחשבתן של אלו פוסלת בקבלה לפי שאין ראויין לה, ואין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז, יח): בראוי להקרבה הכתוב מדבר); קיבל הכשר ונתן לפסול - יחזיר לכשר (דלא מיפסיל בהכי; ובפרק ראשון (דף יד:) שנינו לה למאן דאית ליה הולכה שלא ברגל שמה הולכה, למד כדאית ליה ולאידך כדאית ליה); קיבל בימינו ונתן לשמאלו - יחזיר לימינו; קיבל בכלי קדש ונתן לכלי חול - יחזיר לכלי קדש; נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר; נתנו (הפסול) על גבי הכבש (או) שלא כנגד היסוד, נתן את הניתנין למטה למעלן, ואת הניתנין למטה למעלן, ואת הניתנין בפנים בחוץ, ואת הניתנין בחוץ בפנים, אם יש דם הנפש - יחזור הכשר ויקבל (אי סבירא לן דפסול עושה שיריים, אשמעינן האי תנא ד'שלא במקומו לא' כמקומו דמי', לפיכך לא עשאו שיריים; ואי סבירא ליה ד'שלא במקומו כמקומו דמי', והויא לה זריקה גמורה באדם פסול - אשמעינן דאין פסול עושה שיריים).

גמרא:

'ששחטו' - דיעבד אין, לכתחלה לא? ורמינהו: [ויקרא א, ה] ושחט [את בן הבקר לפני ה' והקריבו] בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב פתח אהל מועד ['] (מדלא כתיב 'ושחט הכהן') - שחיטה בזר כשרה: שהשחיטה כשרה בזרים, ובנשים, ובעבדים, ובטמאים, ואפילו בקדשי קדשים; או אינו אלא ככהנים? אמרת? וכי מאין באתה (לומר שצריכה כהונה? והלא לא נאמר בה 'כהן')? מכלל שנאמר (במדבר יח, ז) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח [ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם והזר הקרב יומת]; יכול אף בשחיטה? תלמוד לומר: [ויקרא א, ה] ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו [בני אהרן הכהנים] את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אהל מועד: מקבלה ואילך מצות כהונה, (ומדכתיב בקבלה כהונה, ובשחיטה לא כתיב - לימד על השחיטה שכשרה בכל אדם; הוא הדין דאפילו לכתחילה נמי, ומשום דקא בעי למיתנא 'טמאים', דלכתחילה לא: גזירה שמא יגעו בבשר - תנא 'ששחטו'.

וטמא דיעבד שפיר דמי? ורמינהו: [ויקרא א, פסוקים ד, ה: ועוד פסוקים, כגון ויקרא ד, כד] וסמך [ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו] (פסוק ה) ושחט [את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אהל מועד]: מה סמיכה בטהורים (כדמפרש לקמיה) - אף שחיטה בטהורים?! מדרבנן (שמא יגעו בבשר). מאי שנא סמיכה (דבטהורים מדאורייתא), דכתיב לפני ה' - שחיטה נמי הכתיב לפני ה'?

אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט. סמיכה נמי: אפשר דמעיל ידיה וסמיך!

קסבר: ביאה במקצת שמה ביאה.
רב חסדא מתני איפכא: 'וסמך... ושחט': מה שחיטה בטהורין - אף סמיכה בטהורין. מאי שנא שחיטה? דכתיב לפני ה'?

(זבחים לב, ב)
סמיכה נמי כתיב לפני ה' (ושחט את בן הבקר לפני ה' - וכיון דבעינן 'תיכף לסמיכה שחיטה' - אין סמיכה מבחוץ ושחיטה מבפנים, אלא אף הסמיכה בפנים, ואין טמא נכנס לעזרה) !?
אפשר דמעיל ידיה וסמיך.
שחיטה נמי אפשר דעביד סכין ארוכה ושחיט?
הא מני - שמעון התימני היא, דתניא [ספרא ויקרא דנדה פרשה ד משנה ג]: (ויקרא אה) ושחט את בן הבקר לפני ה' [והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד] - ולא השוחט לפני ה' (שאם רצה - עומד חוץ לעזרה ושוחט בסכין ארוכה);
שמעון התימני אומר: מניין שיהיו ידיו של שוחט לפני מן הנשחט (לפנים מן הבהמה)? - תלמוד לומר: ושחט את בן הבקר לפני ה': שוחט את בן הבקר יהא לפני ה'.

אמר עולא אמר ריש לקיש: טמא שהכניס ידו לפני - לוקה, שנאמר (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה] בכל קדש לא תגע [ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה] מקיש ביאה לגיעה: מה גיעה במקצת שמה גיעה (נגיעה סתם - במקצת היא) - אף ביאה במקצת שמה ביאה.
איתיביה רב הושעיא לעולא: 'מצורע שחל שמיני שלו להיות בערב הפסח' (והיה לו היום ליכנס להר הבית לחלל שער נקנור שלא נתקדש, להכניס ידיו לבהונות), וראה קרי בו ביום (ובעל קרי אין נכנס להר הבית, כדאמרינן ב'אלו דברים' (פסחים דף טו:)) אל זב [במדבר ה, ב] - לדבות בעל קרי 'שמשתלח חוץ לשתי מחנות, כדאמרינן התם), וטבל: אמרו חכמים: אף על פי שאין טבול יום אחר (של טומאת קרי) נכנס (להר הבית, דקסבר: טבול יום דזב - כזב דמי) - זה נכנס (זה נכנס ומכניס ידיו לעזרה ליתן מדם האשם ומלוג השמן על בהונותיו כדי שיתהר לאכול פסחו לערב, והוא ישלחנו לעזרה היום לשחוט ולזרוק עליו - אבל הוא לא יכנס לעזרה (ושוחט בסכין ארוכה): דטבול יום שנכנס לעזרה בכרת, כדאמרינן ב'הקומץ רבה' (מנחות כז:)) : מוטב יבוא עשה (של פסח) שיש בו כרת וידחה עשה (דשילוח טמאים מהר הבית) שאיין בו כרת (שאיין ענוש כרת אלא מחומת העזרה ולפנים);

ורבי יוחנן אמר: דבר תורה: אפילו עשה אין בו (בהר הבית לגבי טבול יום, דקסבר: טבול יום דזב - לאו כזב דמי), שנאמר (דברי הימים ב כה) ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר החדשה; מאי 'חצר החדשה'? אמר רבי יוחנן: (הר הבית) שחידשו בה דברים <הרבה> (שחידשו בה בהלכותיה), ואמרו: טבול יום אל יכנס למחנה לוויה; ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה - היכי מעיל ידיה בבהונות? אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא (טבול יום לגבי עזרה בכרת הוא, והא קא מעיל לעזרה: שהרי אי אפשר להוציא דם האשם לחלל השער, דמיפטל ביוצא) !?
אמר ליה: מטונך (ממשאך שבאתה עלי להכביד - אכביד עליך: ממצורע השיבות, שגזירת הכתוב היא אצלו שהותרה לו ביאה במקצת, שהרי מחוסר כיפורים הוא, והוא מכניס ידיו לבהונות) ! שאני מצורע: הואיל והותר (ביאה מקצת) לצרעתו - הותר לקיריו (הותרה אף לטבול יום של קרי שלו) !

אמר רב יוסף (שמע מינה מדעולא דאמר 'הואיל ואישתרי להא אישתרי להא'): קסבר עולא: רובן (של ציבור) זבים (בפסח, ולא נדחית טומאת זיבה אצלן), ונעשו טמאי מתים (בו ביום) - הואיל והותרו לטומאתן (לטומאת המת שנדחה אצלן) הותרו לזיבתן!
אמר ליה אביי: מי דמי? טומאה (שבאה אחרונה) - אישתראי, זיבה (ראשונה) - לא אישתראי (עומדת במקומה). (ולא דמי למצורע: דהתם איכא למימר: מיגו דקמייתא לא הוי אסירא ליה - בתרייתא לא חמירא לך מקמייתא, שהרי טמא היה, ומותר! אבל הכא, כי הוה זיבה גרידתא - הוה אסירי, השתא דאיתוספא טומאה עלייה - אישתרו להו?)
אמר ליה: דלמא הכי קאמר מר: רובן טמאי מתים ונעשו זבים, הואיל והותרו לטומאתן (הקודמת) - הותרו לזיבתן (אינן נאסרין מחמת האחרונה, שהרי אף הראשונה טומאה של כרת היתה, והיו מותרים היום) !
אמר ליה: אין !

ואכתי לא דמי: מצורע - היתירא הוא (בהיתר גמור: גזרה עליו תורה ביאה במקצת):
הואיל ואישתרי אישתרי; טומאה - דחוייה היא (כלומר: בקושי נדחית אצלה: דחוי
בעלמא על ידי נשיאות עון, שהציץ מרצה, ולא בהיתר גמור): להא (לטומאת מת) אידחאי, להא
(לטומאת זיבה) לא אידחאי.

אמר ליה רבא: אדרבה, איפכא מסתברא: מצורע - היתירא הוא: להא
אישתראי ולהא לא אישתראי; טומאה - דחוייה הוא; מה לי חד דחויא
מה לי שתי דחיות?

(זבחים לג, א)

מכלל דתרוייהו (אביי ורבא) סבירא להו טומאה דחוייה היא בצבור (ונפקא
מינה למיהוי מאן דאמר בפרק שני דיומא (דף טז) דאמר: הותרה היא בציבור יחיד במקום רבים). לימא
מסייע ליה (לעולא, דאמר 'ביאה במקצת שמה ביאה') (נדומה לתוספתא נגעים פ"ח מ"י): 'כל
הסמיכות שהיו שם קורא עליהן אני תכף לסמיכה שחיטה (כדכתיב וסמך ...
ושחט' (ויקרא ג, ח ועוד)), חוץ מזו (של אשם מצורע), שהיתה בשער נקנור (הוא שער
המזרחי, כדתנן בשקלים (פ"ו מ"ג) 'שבמזרח שער נקנור'; וחלל שער לא נתקדש בקדושת העזרה, כדאמרינן ב'כיצד
צולין' (פסחים פה:); לפי שהמצורע עומד שם ומכניס ידיו לעזרה, ושם מוציאים לו את האשם, וסומך עליו, וחוזר
ומכניסו למקום שחיטתו ושוחטו), (מפני) שאין מצורע יכול ליכנס לשם עד שמזין
עליו מדם חטאתו ומדם אשמו ('שמזין עליו מדם חטאתו' - לא עליו ממש קאמר, שאין נותנין על
בהונות אלא מדם האשם; אלא שזורקין בשבילו דם חטאתו ודם אשמו), ואי אמרת ביאה במקצת
לא שמה ביאה - ליעייל ידיה (לתוך הפתח) ולסמוך (ולישחטה אצל הפתח: דהא כל
הפתחים שהיו שם - רחבן עשר אמות, וחמש מהן בצפון וחמש מהן בדרום: שהפתח מכוון כנגד פתחו של היכל
באמצע העזרה, ויכול לשחוט לפני צפון של פתח, דהוה ליה 'צפון'; וקסלקא דעתא: רבי היא, דאמר 'כל צפון
העזרה כשר לשחיטת קדשים, ואף צפון שבמקום דריסת רגלי כהנים וישראל', כדאמר לעיל)!
אמר רב יוסף: הא מני? - רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: מרחק
צפון (צפון הכשר לשחיטת קדשי קדשים - רחוק מן הפתח יותר מכ"ב אמה: מקום דריסת ישראל ומקום דריסת
כהנים, דכל אחת מהן י"א אמה (במסכת מדות (פ"ה)), וכו"י ברבי יהודה דאמר (יומא דף לו.): איזהו צפון? - מקור מזבח
ועד כותל העזרה כנגד צפון של מזבח ותו לא; הילכך צריך להחזירו בצפון המזבח, וליכא 'תכף לסמיכה
שחיטה').

וליעבד פישפש (ופירושו: פתח קטן, כדתנן במסכת שקלים (פ"ו מ"ג): 'שבמזרח בשער נקנור ושני פשפשין
היו לו: אחד מימינו ואחד משמאלו', והן מחשבון פתחים, שהיו משתחוים כנגד הפתחים; והכא פרכינן: וניעביד
פתח קטן בכותל צפוני של עזרה כנגד המזבח, ויעמוד מצורע בחללו, ויכניס ידו ויסמוך - אי לאו דביאה במקצת
שמה ביאה) !?

אביי ורבא, דאמרי תרוייהו: (דברי הימים א כח, יט) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל
מלאכת התבנית (כך אמר דוד: כל פתח העזרה ומדותיה ובנין כל הבית - נמסר לי מיד ה', ואין להוסיף על
החשבון; וביאה במקצת - לא שמה ביאה).

איכא דאמרי: אמר רב יוסף: (לעולם רבי היא, ודקאמרת 'ליעול וליסמוך' -) כל הסומך
- ראשו ורובו מכניס; מאי טעמא? - כל כחו בעינן, הלכך לא אפשר.

מאי קסבר (האי תנא דאמר 'כל הסמיכות צריכות תכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו [של מצורע]'?) אי
קסבר סמיכת אשם מצורע דאורייתא, ו'תכף לסמיכה שחיטה' דאורייתא
- ליעול ולסמוך להדיא, דרחמנא אמר (דרחמנא אמר לו שיכנס ויסמוך)!?
אמר רב אדא בר מתנה: גזירה שמא ירבה בפסיעות (לאחר שסמך, אם יכנס פסיעה
לצד פנים יותר משהיה צריך, נמצא ענוש כרת).

איכא דאמרי: אמר רב אדא בר מתנה: סמיכת אשם מצורע דאורייתא
(כשאר אשמות, דגמרינן להו סמיכה מהיקשא ד'כחטאת כאשם' (ויקרא יז, ב) בפרק קמא (לעיל יא.)), ותכף
לסמיכה שחיטה לאו דאורייתא (דלא משמע ליה 'וסמך ... ושחט': במקום שסומך ישחוט).

מיתיבי: 'וסמך ... ושחט' (האי דסמיכהו קרא - להיקשא סמיכהו, כדאמרינן): מה סמיכה
בטהורין - אף שחיטה בטהורין' (וסמיכה - דפשיטא לן בה, משום דכתיב לפני ה' בשחיטה:
דצריכה שתהא לפניו, ומשום ד'תכף לסמיכה שחיטה' - צריך שיכנס הסומך לפניו; ולעמוד טמא מבחוץ ולסמוך
בפנים - אי אפשר, כדאמרן לעיל: שראשו ורובו מכניס), ואי אמרת [תכף לסמיכה שחיטה] לאו
דאורייתא (הכי פשיטא ליה סמיכה בטהורין) - בטמאין נמי משכחת לה (שסומך בחוץ,
ומכניסה טהור לפניו ושוחט) !

אלא איפוך: סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא (קסבר שאינו בכלל אשמות, שהרי אינו בא אלא להכשיר), ותכף לסמיכה שחיטה דאורייתא.

(זבחים לג, ב)

רבינא אמר: (הא דאמר עולא לעיל משמיה דריש לקיש בביאה מקצת -) לענין מלקות איתמר (כדקאמר 'לוקה' בהדיא; אבל לא לענין כרת, דתותביה ממצורע שראה קרי: דכי איתקש ביאה לנגיעה - לאזהרה איתקש, כדכתיב (ויקרא יב, ד) 'לא תבא', אבל לעונש לא איתקש, דאין עונש בנגיעה).

כי אתא רבין, אמר רבי אבהו: לענין טמא שנגע בקודש איתמר (לא יליף ריש לקיש מלקות מהווא קרא אלא לטמא שנגע בקדש, ולא איירי בביאת מקדש כלל), דאיתמר: טמא שנגע בקודש: ריש לקיש אמר לוקה, רבי יוחנן אמר אינו לוקה: ריש לקיש אמר לוקה: (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה] בכל קדש לא תגע [ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה].

ורבי יוחנן אמר: אינו לוקה: ההוא - בתרומה כתיב (כדמוכח טיפיה דקרא: 'עד מלאת ימי טהרה': שיעריב שמשה: שהיא 'טבולת יום ארוך': שטבולת בשביעי ללידתה, וכל ימי טהרה שלה הרי היא כטבולת יום, וביום ארבעים ואחד מביאה קרבנה; ומדכתיב לא תגע עד מלאת אבל משימלאו ימיה תגע - ואפילו מחוסרת כפרה - על כרחך בתרומה כתיב, דלענין קדש - עד שתביא כפרתה! והכי מוקמינן להאי קרא ביבמות ב'הערל'; וכיון דבתרומה כתיב - לא ילפינן מלקות דקדש, ואפילו בקל וחומר, דאין מזהירין מן הדין). וריש לקיש, האי קרא - להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה: אזהרה לאוכל בשר קודש (בטומאת הגוף),

דאיתמר: אזהרה לאוכל בשר קודש מניין?

ריש לקיש אמר: (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה] בכל קדש לא תגע [ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה] (וידרשין לקמן אזהרה לאוכל);

רבי יוחנן אמר: תני ברדלא: אתיא 'טומאתו' 'טומאתו' מביאת מקדש (כתיב בכרת באוכל קדש בטומאת הגוף (ויקרא ז, כ); והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' [וטמאתו עליו] ונכרתה הנפש ההוא מעמיה), וכתיב בביאת מקדש (במדבר יט, יג): כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא משראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה) עוד טמאתו בו: מה להלן ענש והזהיר (מה ביאת מקדש איכא אזהרה ולא יטמאו את מחניהם) - אף כאן ענש והזהיר (אף טומאת הגוף דאוכל קודש - תיפוק ליה אזהרה מהכא)!

(ומשני): טמא שנגע בקודש - מדאפקה רחמנא בלשון נגיעה; אזהרה לאוכל - מדאיתקש קודש למקדש [בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא] (עיקר קרא מידרש מדאיתקש קדש למקדש בהאי קרא; דרשין: מה ביאת מקדש, דבר שיש בו כרת - אף אזהרת קודש, דבר שיש בו כרת, והיינו אכילה; דאילו בנגיעה לא אשכחן כרת; ומיהו אזהרה לנוגע נפקא לן מיניה מדאפקיה בלשון נגיעה). תניא כוותיה דריש לקיש (דאזהרה לאוכל קדש מהכא): (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה] בכל קדש לא תגע [ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה] - אזהרה לאוכל; אתה אומר אזהרה לאוכל - או אינו אלא לנוגע? [## וכי יש אוכל בלא נוגע?]

תלמוד לומר: (ויקרא יב, ד) בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבא: מקיש קודש למקדש: מה מקדש דבר שיש בו

(זבחים לד, א)

נטילת נשמה (כרת) - אף קודש דבר שיש בו נטילת נשמה - ואי בנוגע, נטילת נשמה מי איכא? אלא באכילה. ואכתי מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה (וכיון דלאחר זריקה נפקא לן מיניה - היכי יליף מיניה תרתי?),

דאתמר: טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה: ריש לקיש אמר לוקה, ורבי יוחנן אמר אינו לוקה: ריש לקיש אמר לוקה: (ויקרא יב, ד) [ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה] בכל קדש לא תגע [ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה], לא שנא לפני זריקה ולא שנא לאחר זריקה; רבי יוחנן אמר: אינו לוקה, כדתני ברדלא: אתיא 'טומאתו' 'טומאתו' (אזהרת טמא שלא יאכל קדש; אלמא אזהרתו - מעונשו ילפא, ועונשו - לאחר זריקה הוא, ולא לפני זריקה, כדקתני בגמרא ד'הקומץ רבה' (מנחות כה:): 'יכול יהו' חייבין עליו משום טומאה לפני זריקת דמים? - תלמוד לומר כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר [מזבח השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה] (ויקרא ז, כ); הניית לטהורים - חייבין עליו משום טומאה, שאין ניתן לטהורים - אין חייבים עליו משום טומאה) וכי כתב ההוא - לאחר זריקה.

אם כן (דלאוכל לאחר זריקה אתא קרא) - לימא קרא 'בקודש' (ואנא אמינא: לאחר זריקה הוא, דומיא דעונש); מאי 'בכל קודש' - שמע מינה תרתי.

גופא: טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה: ריש לקיש אמר: לוקה; רבי יוחנן אמר: אינו לוקה.

אמר אביי: מחלוקת בטומאת הגוף (בההוא קאמר רבי יוחנן אינו לוקה, דנפקא ליה אזהרה מעונש), אבל בטומאת בשר (טהור שאכל את הטמא, דאזהרה ידידה בהדיא כתיבי) - דברי הכל לוקה, דאמר קרא (ויקרא ז, יט) [והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף] והבשר [כל טהור יאכל בשר] - לרבות עצים ולבונה (לטומאת עצמן: דחיבת הקדש מכשרתם לשוינהו אוכלא), (ואף על גב) דלאו בני אכילה נינהו - ואפילו הכי רבינהו קרא (ובשר לפני זריקה - לא גרע מיניהו);

ורבא אמר: מחלוקת בטומאת הגוף, אבל בטומאת בשר [לפני זריקה] - דברי הכל אינו לוקה; מאי טעמא? - (איתקיש לעונש): כיון דלא קרינא ביה (ויקרא ז, כב) [והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה] וטומאתו עליו - ונכרתה (דסמיך ליה, דאוקימנא בלאחר זריקה) - לא קרינא ביה (ויקרא ז, יט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל [באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר].

והאמר מר 'והבשר' - לרבות עצים ולבונה?!
הכא במאי עסקינן? - כגון שקדשו בכלי (עצים שחתה אותן במחתת כלי שרת מעל המזבח עם גחלים, ולבונה שקידשה בבזיכין, דאפילו כרת בטומאת הגוף נמי אית בהו), דנעשה כמי שקרבו כל מתיריו, דתנן (לקמן בפרק 'בית שמאי' (שילוב נוסחאות בין זבחים פ"ד מ, ג ובין מעילה פ"ב מ"ט; דף מג. ג) גבי טומאת הגוף): כל שיש לו מתירים (המתירין אותו באכילה) - (חייבין עליו משום טומאה) משקרבו מתיריו; כל שאין לו מתירין - משקדש בכלי.

איתמר: המעלה אברי בהמה טמאה (סוסיס וגמלים) על גבי המזבח: ריש לקיש אמר לוקה, רבי יוחנן אמר אינו לוקה: ריש לקיש אמר לוקה: טהורה (מן הבקר ומן הצאן תקריבו) [ויקרא א, ב] - אין, טמאה לא, ולאו הבא מכלל עשה - לוקין עליו;

ורבי יוחנן אמר: אין לוקין עליו: לאו הבא מכלל עשה אין לוקין עליו.

מותיב רבי ירמיה: (ויקרא יא, ג) [כל מפרסת פרסה ושעטת שסע פרסת מעלת גרה בבהמה] אותה תאכלו - ולא בהמה טמאה [נספרי ראה פיסקא קא; ספרא שמיני פרשה ב פרק ג], ולא הבא מכלל עשה עשה (כך שנויה בתורת כהנים ובתוך המשנה, ומסקינן בברייתא: בלא תעשה מניין? תלמוד לומר: אך את זה לא תאכלו [ויקרא יא, ד] [בגירסא שלנו בספרא הפסוק הוא: מבשרם לא תאכלו [ויקרא יא, ח]; והכוונה אחת?]; אלמא מדאיצטריך לא תעשה אחריה - לאו אזהרה הוא) [קשיא לריש לקיש]!

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא: אסברא לך: באברי בהמה טמאה דכולי עלמא לא פליגי (דעשה הוא דאיכא, ותו לא); כי פליגי בחיה (ולא לענין מלקות, אלא לעשה), והכי איתמר (ואימור נמי: איפוך דרבי יוחנן לריש לקיש; והכי הוה שמינע ליה לרבי יעקב): רבי יוחנן אמר: עובר בעשה, ריש לקיש אמר: אינו עובר בולא כלום;

רבי יוחנן אמר: עובר בעשה: בהמה - אין, חיה - לא; ריש לקיש אמר: אינו עובר עליו בולא כלום: ההוא - למצוה (בהמה - מצוה להקריב, וחיה - רשות! ומיהו טמאה ודאי לא, דכתיב ממשקה ישראל [יחזקאל מה, טו]: מן המותר לישראל בפרק קמא דמנחות (דף ו, ג) גבי טריפה).

מותיב רבא: אילו נאמר (פרפרזה על ויקרא א, ב?) 'קרבן לה' בהמה' (ולא פירש בקר וצאן) הייתי אומר חיה בכלל בהמה, כענין שנאמר (דברים יד, ז) זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי (וכתיב בתורה: פסוק ה: איל וצבי [ויחמור ואקו ודישן ותאו וחמר]); תלמוד לומר: 'בקר' 'וצאן' (תרי 'בקר וצאן' כתיבי התם: מן הבקר ומן הצאן תקריבו [ויקרא א, ב] והדר כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר [ויקרא א, ג], ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים [ויקרא א, י]): בקר וצאן אמרתי לך, ולא חיה;

יכול לא יביא, ואם הביא כשר? הא למה זה דומה?: לתלמיד שאמר לו רבו "הבא לי חטים" והביא לו חטים ושעורים, שאינו כמעביר על דבריו אלא מוסיף על דבריו, וכשר? - תלמוד לומר: 'בקר' 'וצאן': בקר וצאן אמרתי לך, ולא חיה; הא למה זה דומה?: לתלמיד שאמר לו

רבו "אל תביא לי אלא חיטין", והביא לו חיטין ושעורים, שאינו כמוסיף על דבריו אלא כמעביר על דבריו,

(זבחים לד, ב)

ופסול.

תיובתא דריש לקיש?

תיובתא.

וכולן שקיבלו [את הדם חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש - יחזור הכשר ויקבל]:

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: פסול (מי שהוא פסול לעבודה, אם קבל זרק) - מהו שיעשה שירים (מהו שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק ויכשר הקרבן? מי אמרין: כיון דזרק פסול - שוייה לדם שבצואר 'שיריים', ותו לא מיחזי לזריקה? או דלמא: לא אלימא זריקת פסול לשוייה לדם שבצואר בהמה שירים, ויחזור הכשר ויקבל)?

אמר ליה: אין עושה שירים (אין לך זריקה פסולה שעושה את השאר שירים) אלא (זריקה במחשבת) חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ומרצה לפיגולו (הואיל והוא זריקה מן התורה למיקבעיה פיגול ופסול).

רב זביד מתני הכי: בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: כוס פסול (כגון שיצא), מהו שיעשה שירים (מהו שיעשה לדם שבצואר שירים אם זרקו כהן כשר לזה, ולא יהא תקנה לקרבן שיחזור ויקבל)?

אמר ליה: פסול גופיה (אדם פסול שזרק) מאי סבירא לך (מאי סבירא לך בשירים שבצואר בהמה, דלא קמיבעיא לך)? אי פסול משוי שירים - כוס פסול נמי משוי שירים; אי פסול לא משוי שירים - כוס פסול נמי לא משוי שירים. [## יצא הכוס - הדם פסול, ולא יעשה שיריים; זרק פסול - הזריקה פסולה, אבל הדם כשר, ואולי יעשה שיריים?]

רב ירמיה מדיפתי מתני הכי: בעא מיניה אביי מרבה: כוס (כגון: חטאת שקבל דמה בשני כוסות ונתן כל מתנותיו מאחד מהן - חבירו שירים הוא, ונשפך ליסוד, דכתיב ואת כל הדם ישפך וגו' ויקרא ד, יח), מהו שיעשה את חבירו דחוי (דחייה בידים: שלא נתן ממנו על הקרנות, וישפך לאמה שבעזרה המוציאה דמים לנחל קדרון), או שירים?

אמר ליה: פלוגתא דרבי אלעזר ברבי שמעון ורבנן, דתניא [נספדא ויקרא דיבורא דחובה פרשה ז משנה ד]: 'למעלה (בפרשה) הוא אומר (בשעיר נשיא בש"י הדם) (ויקרא ד, כה) [ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה] ואת כל דמו ישפך [אל יסוד מזבח העלה] (ולא כתיב 'כל דמו') ; למטה (בחטאת יחיד) הוא אומר (ויקרא ז, לד) [ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה] ואת כל דמה ישפך [אל יסוד המזבח]; מניין לחטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות, ונתן מתנה אחת מזה ומתנה אחת מזה - שכולן נשפכין ליסוד? - תלמוד לומר ואת כל דמה ישפך [אל יסוד המזבח]; [שאלה ותשובה זו - פשיטא, והם רק הקדמה למקרה הבא]:

יכול נתן ארבע מתנות מכוס אחד, יהו כולן נשפכין ליסוד? - תלמוד לומר: ואת דמו [ישפך אל יסוד מזבח העלה]; הא כיצד? הוא נשפך ליסוד, והן נשפכין לאמה (דכוס עושה את חבירו דחוי).

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: מניין לחטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות, ונתן ארבע מתנות מכוס אחד, שכולן נשפכין ליסוד? - תלמוד לומר: ואת כל דמה ישפך [אל יסוד המזבח].

והכתיב ואת דמו ישפך? אמר רב אשי: ההוא - למעוטי שירים שבצואר בהמה (שהן נעשין שירים על ידי הדם הנתקבל, וישפכו לאמה).

[## האם ראב"ש סובר שדם הנפש אינו רק דם הקולח, אלא גם דם השותת לאט לאט, שעדיין נמצא בצואר הבהמה אחרי מתן ארבע קרנות?]

קיבל הכשר ונתן לפסול [יחזיר לכשר; קיבל בימינו ונתן לשמאלו - יחזיר לימינו; קיבל בכלי קדש ונתן לכלי חול - יחזיר לכלי קדש]:

וצריכא (לאשמועינן דאית להו תקנה בחזרה): דאי אשמעינן פסול, הוה אמינא: מאי 'פסול'? - (כגון) טמא, דחזי (לכתחלה) לעבודת ציבור (הלכך גבי יחיד איכא תקנתא בחזרה), אבל שמאל - לא; ואי אשמעינן שמאל - דאית ליה

הכשירא ביום הכיפורים (נטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו), אבל כלי חול – לא; ואי אשמעינן כלי חול – משום דחזו לקדושינהו, אבל הנך אימא לא! צריכא.

וליהוי ליה דחוי* (דהא נראה ונדחה, ואמאי אית ליה תקנתא בחזרה)?
אמר ליה רבינא לרב אשי: הכי אמר רב ירמיה מדיפתי משמיה דרבא:
הא מני? חנן המצרי הוא, דלית ליה דחויין, דתניא: חנן המצרי
אומר: אפילו דם (שעיר הנעשה בפנים) בכוס (ומת המשתלח) – מביא חבירו
ומזווג לו (לא נדחה הדם, אלא מביא שעיר אחר ומזווג להדם, וכשר הדם למתנותיו, וזה ישתלח).
(ולשון 'אפילו' דנקט – משום דשלשה מחלוקות בדבר: איכא למאן דאמר: אפילו בעלי חיים נדחים, דקתני: 'ואם
משהגדיל מת אחד מהן יביא שנים ויגדיל עליהם כבתחילה, והנשאר ידחה'; ואיכא למאן דאמר: 'מביא חבירו שלא
בהגדלה, דבעלי חיים אין נדחין, והגדלה לא מעכבא, אבל דם בכוס ומת המשתלח – ישפך הדם, דשחוטין נדחין
ואין חוזרין ונראין'; ואתא חנן המצרי למימר 'אפילו דם בכוס מזווג ליה אחר'.)

רב אשי אמר: כל שבידו (לתקן להחזיר, כי הנך דמתניתין) – לא הוי דחוי. (אבל
ההוא דמשתלח – אין בידו, מי יימר דיהבי ליה אחריני [השוה לראשון במראה וכו']?)
אמר רב שיא: כוותיה דרב אשי מסתברא: מאן שמעת ליה דאית ליה
דחויין? רבי יהודה, דתנן [יומא פ"ו מ"א]: 'ועוד אמר רבי יהודה: נשפך
הדם – ימות המשתלח (דאידיחי ליה ויביא שנים אחרים); מת המשתלח – ישפך הדם';
ושמעין ליה דאמר: כל שבידו – לא הוי דחוי, דתניא: רבי יהודה
אומר: כוס אחד היה ממלא מדם התערובת (של פסחים), וזורקו זריקה
אחת (כדין פסח) כנגד היסוד (לאפוקי קרן דרומית מזרחית, כדאמרינן לקמן; שאם נשפך דמו של אחד
מהן על ידי שהן רבים ונבהלים לעשות – נמצא כוס זה מכשירו, שהרי כולם מעורבים בו; ואי משום דאיערוב בדם
התמצית – אמרינן לקמן: רבי יהודה לטעמיה, דאמר 'אין דם מבטל דם', ולא אמרינן אידיחי ליה בהתערבו, הואיל
ובידו לאוספו); שמע מינה [אפילו לרבי יהודה] כל שבידו לא הוי דחוי?
- שמע מינה.

*[##] השאלה דנה בדחוי בדם מבהמה אחת; חנן המצרי אינו סובר דיחוי מבהמה
לבהמה, ואין אנו יודעים אם אינו סובר דיחוי בבהמה אחת. והגמרא אומרת מאן
שמעת ליה דאית ליה דחויין? רבי יהודה והמקרה – של שני שעירי יוה"כ, וקל
וחומר בבהמה אחת שהוא סובר דיחוי; אבל לא ברור מה סוברים תנאים אחרים.]

גופא: תניא: 'רבי יהודה אומר: כוס אחד היה ממלא מדם התערובת;
שאם ישפך אחד מהם – נמצא שהוא מכשירו; אמרו לו לרבי יהודה:
"והלא (זה שנשפך) לא נתקבל בכלי (היאך יהיה כשר? הא קיימא לן: נשפך מן הצואר על הרצפה
ואספו – פסול)?"!'

מנא ידעי (רבנן שלא נתקבל? והלא לא מעשה היא, אלא סברא היא בעלמא: דחייש לשמא נשפך
דמו של אחד מהן)?
אלא: "שמא לא נתקבל בכלי (ונמצא זורק דם פסול)?"!
אמר להן:

(זבחים לה, א)
אף אני לא אמרתי (שיאסף) אלא כשנתקבל בכלי.
והוא גופיה (רבי יהודה) – מנא ידע (שנתקבל בכלי)?
כהנים זריזין ועבדין (ומקבלי לכולהו) היא (מהרה) ומשתפכין.
והלא דם התמצית מעורב בו?

רבי יהודה לטעמיה, דאמר 'דם התמצית קרי דם', דתניא [תוספתא כריתות פ"ב
מ"ב]: 'דם התמצית באזהרה (חמשה לאוין כתיבי בדם: חד לדם התמצית, כדאמרינן בכריתות בפרק
קמא (דף ט"ז); רבי יהודה אומר בכרת (התם יליף טעמא)'.
והאמר רבי אלעזר: מודה רבי יהודה לענין כפרה שאינו מכפר,
שנאמר (ויקרא י"א) [כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם] כי הדם
הוא בנפש יכפר: דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם, שאין הנפש יוצאה
בו אין קרוי דם!'

אלא: רבי יהודה לטעמיה, דאמר: אין דם מבטל דם (דמין במינו לרבי יהודה לא
בטיל; ולקמן תנן לה בפרק 'כל הזבחים שנתערבו' (דף ע"ח)).
אמר להם רבי יהודה: לדבריכם, למה פוקקין העזרה (ערבי פסחים, שלא יצאו
הדמים דרך אמה לנחל קדרון)?
אמרו לו: שבת הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהן בדם.

והא דם הוי חציצה (בין רגליהם לרצפה, ותנן: 'עומד על גבי כלים כו' פסול' (לעיל פ"ב מ"א, דף טו:)) ?
 לח הוא, ולא הוי חציצה, דתניא [תוספתא מקואות פ"ו מ"ה]: 'הדם והדיו והדבש
 והחלב...: יבישין - חוצצין, לחין - אין חוצצין'.
 והא קא מיתוסי מאנייהו, ותניא: 'היו בגדיו מטושטשין' (לעיל בפרק ב'
 [דף יח,א] תניא לה) ועבד - עבודתו פסולה' וכי תימא דמדלו להו - והתניא
 [ספרא צו פרשה א פרק ב משנה א ומשנה ב]: (ויקרא ו,ג) [ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר
 תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח] מדו - כמדתו': שלא יחסר ושלם
 יותיר' !?

(הא דקתני 'שבח הוא לבני אהרן כו' -) בהולכת אברים לכבש (קאמר; ולקמן פריך: ובהולכת דם
 היכי אזלי), דלאו עבודה היא.
 ולא? והתניא: ' (ויקרא א,יג) [והקרב והכרעים ירחץ במים] והקריב הכהן את הכל [והקטיר המזבח עלה
 הוא אשה ריח ניחח לה'] - זו הולכת אברים לכבש'.
 אלא בהולכת עצים למערכה, דלאו עבודה היא.
 ולעבודה היכי אזלי?
 אזלי איצטבי (איצטבאות גבוהין היו שם, בנין אבנים, ואינן חוצצין: דמן הרצפה הן) .

משנה:
 השוחט את הזבח לאכול (חוץ למקומו או חוץ לזמנו) דבר שאין דרכו לאכול,
 ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר - כשר; ורבי אליעזר פוסל.
 לאכול דבר שדרכו לאכול, ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר: פחות מכזית
 כשר.
 לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית - כשר, שאין אכילה והקטרה
 מצטרפין.
 השוחט את הזבח לאכול כזית מן העור, ומן הרוטב, ומן הקיפה (מפרש
 ב'העור והרוטב' [חולין דף קכ:]: תבלין ודקדקת הבשר השוכנת בשולי קדרה), ומן האלל (גיד הצואר שהוא
 קשה, ואין ראוי לאכילה), ומן העצמות, ומן הגידים, ומן הקרנים, ומן
 הטלפים חוץ לזמנו וחוץ למקומו - כשר, ואין חייבין עליהן משום
 פיגול (אם היה הזבח פגול: שחישב על בשרו או על אימוריו חוץ לזמנו, ונתפגל - האוכל מאלו פטור)
 ונותר וטמא (אם אכל בטומאת הגוף מאחת מאלה בזבח כשר).
 השוחט את המוקדשין (כל היכא דנקיט האי לישנא מיירי בנקבות) לאכול שליל (שבמעיה)
 או שיליא בחוץ - לא פיגול (את הזבח: דלאו גופיה דזיבחא הוא).
 המולק את התורין לאכול ביציהן בחוץ - לא פיגול;
 חלב מוקדשין (חלב שבדדיה) וביצי תורין - אין חייבין עליהן משום
 פיגול (אם פיגול בזבח ואכל מחלבה - לא מחייב כרת) ונותר וטמא (דלאו זיבחא הוא) .

גמרא:
 אמר רבי אלעזר: פיגול בזבח (שחטו על מנת לאכול או להקטיר חוץ לזמנו) - נתפגל
 השליל (האוכל מהשליל חייב); בשליל (ששחט את הזבח על מנת לאכול מן השליל חוץ לזמנו) -
 לא נתפגל הזבח (קסבר רבי אלעזר: שליל - גופיה דזיבחא הוא, ד'עובר ירך אמו הוא'; ומיהו אין
 מחשבתו מפגלת הזבח: דבר שאין דרכו לאכול הוא, דרובא דאינשי לא אכלי ליה; ושליל עצמו לא נתפגל מדקתני
 מתניתין 'לאכול שליל או שליא בחוץ לא פיגול') ;

פיגול באלל (של עוף ראוי לאכילה הוא, דרכיך) - נתפגלה מוראה; במוראה - לא
 נתפגל אלל (מוראה לא חזי לאכילה, דפירשא בעלמא הוא, הלכך: מחשבה דידה לא מפגלא; ומיהו היכא
 דנתפגל העוף על ידי דבר אחר, כיון דאיכא אינשי דאכלי - חייב עליו כרת) ;
 פיגול באימורין (שחט פרים הנשרפים על מנת להקטיר אימוריהן חוץ לזמנו) - נתפגלו פרים
 (והאוכל מבשרן חייב); (חישב) בפרים (ששחט על מנת לאכול מבשרן חוץ לזמנו) - לא
 נתפגלו אימורים (להתחייב כרת האוכל מכליות או מיתורת הכבד שלהם, וכל שכן דלא נתפגלו פרים
 עצמן: שהרי חישב לאכול דבר שאין דרכו לאכול; ואידי דנקט 'פיגול באימורין' נקט נמי 'לא נתפגלו אימורין') .
 [עד כאן דברי רבי אלעזר.]

לימא מסייע ליה (לרבי אלעזר, דאמר 'מתפגל ואף על פי שאין מפגל', כגון שליל, ומוראה, ובשר
 הפרים): ' (רבי שמעון וחכמים נחלקו בפרק 'בית שמאי' (פ"ד מ"ד: לקמן מג:): דרבנן אמרי: פיגול נוהג בפרים
 הנשרפים, ורבי שמעון אמר: 'כל שאינו על מזבח החיצון - אין חייבין עליו משום פיגול') (רבי שמעון
 וחכמים) שאם חישב (באחת מעבודות הדם) באכילת פרים ובשריפתן (לאכול מן הפרים

למחר או לשורפן בבית הדשן כהילכתו למחר) - לא עשה ולא כלום (דמחשבת אכילה לא מהניא בהו: ד'דבר שאין דרכו לאכול' הוא; ומחשבת שריפה נמי לא: דאמחשבת אכילת מזבח קפיד רחמנא, אבל שריפה - לאו לשון אכילה הוא; ואף על גב דאמרן בפירקין דלעיל 'חישב שתאכלהו אש למחר פיגול' - הני מילי דחשיב בלשון אכילה, כדאוקי התם) ; מאי ? לאו הא חישב באימורים נתפגלו פרים (לאו הא דפליגי רבנן, דאמרי: פיגול נוהג בהם - בבשר דפרים עצמו קאמר: דאם חישב באימורין להקטירם למחר, דחשיב כי אורחיהו, ואכילת מזבח - נתפגל בשר הפרים ליענש כרת על אכילתו) ? לא !

(זבחים לה, ב)

הא חישב באימורין - נתפגלו אימורין עצמן (יותרת הכבד והכליות; אבל לא בשר: שאין מתפגל בדבר שהוא גופו של זבח אלא דבר המפגל: דכיון דלא חשיב אכילה לענין פיגול - לא חשיב נמי אכילה לענין איפגול) .

תא שמע: 'פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים - מועלין בהן משהוקדשו; נשחטו - הוכשרו ליפסל' ('הוכשרו' = נתקנו לקבוע פסולין הללו: בטבול יום ובמחוסר כיפורים (אם נגעו בהן) ובלילה' מאי - לאו לינת בשר (שאם לן נפסל), ושמע מינה: מגו דפסלה בלינה - (והוא הדין) פסלה בה מחשבה (פסלה נמי מחשבת לינה, שפוסלת בבשר; ונהי נמי דהיכא דחישב אבשר עצמו - לא תדוק מינה: דהא מחשבה בדבר שדרכו לאכול בעי, ובריינת לעיל נמי תניא בהדיא: ושון שאם חישב לאכול פרים לא עשה כלום, אפילו לפסול; מיהו הא דייקנן מינה: דמחשבת לינת אימורים מפגלת הבשר, כרבי אלעזר) ! לא ! (דקתני דפסלה) לינת אימורים (האימורים נפסלים בלינה קתני, ודכוותה פשוט מינה דמחשבת לינת אימורים - מפגלת באימורין) .

הא - מדקתני סיפא 'כולן מועלין בהן על בית הדשן עד שיותך הבשר' ('עד שיתך את הבשר' גרסינן במסכת מעילה, ול'ג' 'משיותך', דא"כ הוה ליה 'דבר שנעשית מצותו', ואין מועלין בו! אבל 'עד שיתך', דאכתי אית בהו צורך עבודת גבוה - קרי בהו 'מקדשיה') - מכלל דרישא לינת בשר ! ?

מידי איריא ? הא כדאיתא והא כדאיתא: רישא אימורים וסיפא בשר .

מותיב רבה: 'ואלו שאין מפגלין ואין מתפגלין (לקמיה מפרש ליה): צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תישיש (איצטריך לאשמועינן דלא מהניא מחשבה בהו, משום דעור הראש קרב עם הראש: שאינו בכלל הפשט, כדתנא ב'השוחט' (חולין דף כו:): 'מנין לרבות הראש שכבר הותז, ומהניא ביה מחשבת הקטרה?' - בהנך מיהא לא מהניא מחשבה אם חישב להקטיר למחר, דלאו 'דרכו להקטיר' הוא: דגבי 'אם עלו ירדו' קא תני להו בפרק 'המזבח' (לקמן דף פה:)), והעור והרוטב והקיפה, והאלל (של בהמה) והמוראה (של עוף; 'והעובר' לא גרסינן, דהיינו שליל), והעצמות והגידין והקרנים והטלפים והשילי והשיליא וחלב המוקדשין (חלב שבדדי נקבה), וביצי תורין: כולן לא מפגלין ולא מתפגלין, ואין חייבין עליהן משום פיגול (אם חישב בזבח פיגול ואכל מאלו), נותר, וטמא, והמעלה מהן בחוץ פטור (דאין ראויין לפתח אהל מועד). 'מאי לאו 'לא מפגלין' (את) הזבח (אם זרק על מנת לאכול או להקטיר מאלו חוץ לזמנם - הזבח כשר), 'ולא מתפגלין' - מחמת (ה) זבח (אם חישב לאכול מבשר הזבח או להקטיר אימורין חוץ לזמנו - לא נתפגלו אלו ליענש באכילתו כרת, ותיובתא דרבי אלעזר, דהכא 'שליל' ומוראה' תנן) ! ?

לא: לא מפגלין את הזבח, ולא מתפגלין מחמת עצמן (אם זרק על מנת לאכול לאלו חוץ לזמנו - אין מתפגלין: שאין מחשבתו מחשבה) .

אי הכי, הא דקתני סיפא 'כולן לא מפגלין ולא מתפגלין' - הא תו למה לי (וכי) לא לאיתויי דאף מחמת זבח אין מתפגלין ?

וליסטעמיך 'אין חייבין עליו משום פיגול' (פעם שלישית) - הא תו למה לי (הא מאי תיתי לאשמועינן לדידך) ? אלא אידי דבעי למיתנא 'נותר' וטמא - תנא 'פיגול' (על כרחך משנה לאו דוקא, אלא אגרא דטמא ונותר נסבה); הכא נמי: אידי דבעי למיתני 'המעלה מהן בחוץ' תנא נמי 'וכלן לא מפגלין ולא מתפגלין' (לרבי אלעזר נמי משנה שניה לא תיקשי, דאגרא ד'המעלה מהן בחוץ' נסבה) . אימא המעלה מאימוריהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב:

רבא אמר: אף אנן נמי תנינא (כרבי אלעזר דשליל ושלילא מתפגלין ולא מפגלין): 'השוחט את המוקדשים לאכול שליל או שיליא בחוץ - לא פיגול (משמע לא את עצמן ולא את הזבח), והמולק את התורים לאכול ביציהם בחוץ - לא פיגול' והדר תני 'חלב המוקדשין וביצי תורים אין חייב עליהן

משום פיגול נותר וטמא' - הא שליל ושלילא חייבים (עליהן משום פיגול! אלמא מתורת מפגל אפקעינהו, מתורת מתפגל לא אפקעינהו) ! אלא לאו שמע מינה: כאן מחמת הזבח (מתפגליו), כאן מחמת עצמן (לא מתפגליו)? שמע מינה.

תנן התם (גבי 'אם עלו לא ירדו' בפרק 'המזבח' [פ"ט מ"ג]): 'נאלו לא היו פסולין בקדש: הרובע... [ובעלי מומין; רבי עקיבא מכשיר כבעלי מומים] (אם עלו שלא ירדו)'.¹

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא הכשיר רבי עקיבא אלא בדוקין שבעין ('טיילא' בלע"ז, לשון או דק (ויקרא כא, כ), כמו הנוטה כדוק (ישעיה מ, כב); דוקין שבעין לא פסלי בהו, ואף על גב דמוס גמור הוא - לא נאמרו מומין אלא בבהמה, דכתיב תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים (ויקרא כב, יט) מיניה דרשין (מנחות דף כה): 'תמות זכרות בבהמה, ואין תמות זכרות בעופות'), הואיל וכשירים בעופות (לכתחילה: שאין פוסל בהן אלא חסרון אבר, כגון יבש גפה, נסמית עינה, או נקטעה רגלה, משום 'הקריבהו נא לפחתך' [מאלכי א, ח], כדמפרש בבכורות; והאיל וכשרין בעופות לכתחילה - בבהמה אם עלו לא ירדו); והוא שקדם הקדישה את מומה (אבל קדם מומן את הקדשן - לא חלה עליהן קדושת מזבח מעולם, אלא קדושת דמים; ואין המזבח מקדש פסולין אלא שנראו לו, כדמפרש בפרק 'המזבח'); ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה (שתרד, ואף על פי שכשרה בעופות לכתחילה): דכמאן דקדם מומה להקדישה דמי (שאינן לך מום בעולה גדול מזה: דכל עולה - זכר הוא).

מתיב רבי זירא: (בבביתא דלעיל תנן): 'המעלה מהן' (וקתני בה 'שליל', ו'מעלה מהן' משמע: מבשרו) בחוץ - פטור' (דלאו גופיה דזיבא הוא ולא חזי להקריבה, דתניא ב'בהמה המקשה' (חולין דף עה): 'מה יותרת כבד וכליות [בגירסתנו: מה חלב ושתי כליות] האמורים באשם מוצא מכלל שליל - אף כל מוצא מכלל שליל' - הא מאימן (מבשר אימן) חייב! והיכי משכחת לה? בעולת נקבה (דאילו בשלמים, המעלה מבשר בחוץ - פטור: דלא מתקבל בפנים הוא, דתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיב): 'המעלה מבשר חטאת כו')? אי אמרת בשלמא קסבר רבי עקיבא 'עולת נקבה אם עלתה לא תרד', הא מני? - רבי עקיבא היא (דכיון דבפנים אם עלתה לא תרד - מיחייב עלה בחוץ); אלא אי אמרת 'אם עלתה תרד' - הא מני? אימא 'המעלה מהן בחוץ פטור', הא מאימורי אימן חייב (לא תימא 'הא מאימן חייב' אלא אימא 'הא אימורי אימן חייב' ובשלמים או בחטאת עסקינן, שבאין נקבות). והא 'מהן' קתני (דמשמע מבשרו), ואימן דומיא דידהו (ודייקין מינה: 'הא מאימן - חייב' על כרחך דומיא דידה דייקין מן 'הבשר', על כרחך בעולה קאי)!? אלא אימא 'המעלה מאימוריהן בחוץ - פטור' - הא מאימורי אימן חייב.

משנה:

שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר, או להוציאן לחוץ: רבי יהודה פוסל (אף על פי שאין כאן לא אכילה ולא הקטרה; ובגמרא מפרש טעמא) וחכמים מכשירין; על מנת ליתנן על גבי הכבש, (או על המזבח) שלא כנגד היסוד, וליתן את הניתנים למעלן למטה ואת הניתנים למטה למעלן, ואת הניתנים

(זבחים לו, א)

המשך המשנה

בפנים בחוץ ואת הניתנים בחוץ בפנים, שיאכלוהו טמאים, שיקריבוהו טמאים, שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים, לשבר עצמות הפסח, לאכול הימנו נא, ולערב דמו בדם הפסולים - כשר: שאין מחשבה פוסלת אלא בחוץ לזמנו וחוץ למקומו, והפסח והחטאת שלא לשמן.

גמרא:

מאי טעמא דרבי יהודה?

אמר רבי אלעזר: תרי קראי כתיבי בנותר (חד בפסח וחד בתודה): כתוב אחד אומר (שמות יב, י) לא תותירו ממנו עד בקר [והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו] [א ויקרא כב, ל]:

ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני ה'?,] , וכתוב אחד אומר (ויקרא ז, טו) [ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל] לא יניח ממנו עד בקר; אם אינו ענין להניח - תנהו לענין מחשבת הינוח;

ורבי יהודה, האי קרא להכי הוא דאתא? האי מיבעי ליה לכדתניא: ובשר זבח תודת שלמיו [ביום קרבנו יאכל] לא יניח ממנו עד בקר] - למדנו לתורה שנאכלת ליום ולילה;

חליפין (מפריש תודתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאת הראשונה - היא שניה 'חליפי תודה', וקריבה) וולדות (ולד תודה), תמורות (ותמורת תודה, וכולן קריבין, כדאמרין בבכורות (דף יד:) [נעל דברים יב, כח] 'רק קדש' - אלו התמורות; אשר יהיה לך - אלו הולדות; - בכולן אני קורא בהן תשא ובאת וגו') - מנין?

תלמוד לומר: ובשר (דהוה ליה למכתב 'ותודתו ביומו יאכל'; הוה ליה קרא יתירא לדרשא); חטאת ואשם מנין?

תלמוד לומר: זבח;

ומנין לרבות שלמי נזיר (איל נזיר הטעון לחם כמותה [כתודה]) ושלמי פסח (חגיגת ארבעה עשר; אבל שלמים בעלמא - לא מצי לרבויה, דהא כתיב בהדיא בהו שני ימים: ביום זבחכם יאכל וממחרת ניקרא יט, ו?)

תלמוד לומר: שלמיו;

לחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר מנין?

תלמוד לומר: קרבנו; כולן קורא אני בהן לא יניח'.

אם כן לימא קרא 'לא תותירו' (כדכתיב בכל שאר הנותרים לשון נותר), מאי 'לא יניח'? אם אינו ענין להינוח - תנהו ענין למחשבת הינוח.

התינח 'להניח', 'להוציא' מאי איכא למימר? ועוד: טעמא דבי יהודה - סברא הוא (ולא מריבוי דקרא), דתניא: 'אמר להם רבי יהודה: אי אתם מודים שאם הניחו למחר שהוא פסול (דדס נפסל בשקיעת חמה)? אף חישוב להניחו למחר פסול! (דהואיל ומיפסיל בהוצאה ובהינוח - מיפסיל נמי במחשבת הוצאה והינוח)' אלא טעמא דרבי יהודה סברא הוא.

[## אבל אין כאן ראייה: אולי רבי יהודה מנסה לשכנע את החכמים אליהם הוא מדבר על ידי סברה, אבל טעמו - לפי הרשה שדרש?]

(הואיל וטעמא מהאי סברא הוא -) וניפלוג נמי רבי יהודה בכולהו (הנך דמתניתין דקתני 'כשר' ומשנינן בהי מינייהו נפלוג)?

בהי ניפלוג? בשובר עצמות הפסח ולאכול ממנו נא? - זיבחא גופיה מי מיפסיל (אם היה שובר את העצמות או אוכל נא)?

על מנת 'שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים' - זיבחא גופיה מי מיפסיל?

תוספות ד"ה שיאכלוהו טמאים ויקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסל. פירש בקונטרס דהאי 'יקריבוהו' - באימורין קאמר, ולא בדס, דומיא דיאכלוהו דהוי בבשר, ואם אכלו טמאין או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי מפסיל קרבן מלרצות והלא הוא עצמו שלא נקטרו אימוריו כשר! וא"ת חישוב להניח דמיו למחר אמאי פסול? ויש לומר: דגזרינן מקצת דס אטו כולו דס או להוציאו לחוץ - אמאי פסול? הלא אם הניח אימורים עד למחר או בחוץ, כיון שנזרק דמו כהלכתו - לא נפסל קרבן מלרצות?

וי"ל דלא דמי דלהניח אימורין למחר אי עביד כמחשבתו - מיפסיל כוליה קרבן בקדשים הנאכלים ליום ולילה: דכיון דהוה אימורין בעין, כל כמה דלא מיקטרי - לא משתרי בשר באכילה, וכי מטי למחר - מפסיל בשר משום נותר; אבל שיקריבוהו טמאים - לא מיפסיל בשר: חדא: דהקריבוהו טמאין - אם עלו לא ירדו; ועוד: נטמאו אימורים או אבדו משתרי בשר באכילה כיון שנזרק הדם כהלכתו! אבל אכתי קשה מלהוציאו לחוץ: אי קאי אימורין - אמאי פסיל רבי יהודה? הלא אם עשה כן לא נמנע הדם בכך מלרצות, וגם בשר מישתרי באכילה! כיון שהוציא אימורים בחוץ - הוה ליה כנטמאו אימורים או אבדו והבשר שרי לאכול! ואי לא קאי להוציאו רק אדם - אתי שפיר טפי:

'שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים' - זיבחא גופיה מי מיפסיל (והאי 'יקריבוהו' - באימורין קאמר, דומיא דיאכלוהו: בבשר; וכן אם יאכלו טמאים או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו - מי פסיל הקרבן למפרע מלרצות)?

לישנא אחרינא: כל כמיניה (מי ישמע לו להקריבו בפסול הכהנים טמאים - לא ישמעו לו! וכן הערלים להקריב למזבח בעבירה, או לאכול קדש בעבירה! הלכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים)!

[## ואם הוא עצמו כהן ערל?]

'לערב דמן בדם הפסולין' (כולי האי משנינוא, כלומר: ואי איפליג בלערב דמה כו') -

רבי יהודה לטעמיה, דאמר: אין דם מבטל דם (וכיון דעירוב לא פסיל - מחשבת עירוב [נמין] לא פסיל);
'ליתן את הניתנין למטה למטה למעלה' (ליפלוג במחשבה שלא במקומו)
- רבי יהודה לטעמיה, דאמר: שלא למקומו נמי מקומו קרינא ביה
(אפילו יהביה חוץ למקומו - לא מיפסיל זיבחא מלרצות, דשלא במקומו - כמקומו דמי בפ"ב (לעיל כו.), דאוקימנא מתניתין דחישב ליתן את הניתנין למטה למעלה כו', דסבירא ליה לתנא דשלא במקומו כמקומו דמי, דמסקנא מידי דהוה אמחשבת הינוח, ואליבא דרבי יהודה).

ולפלוג בניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנן בפנים
(ולפלוג בליתן את הניתנין בפנים בחוץ, והניתנין בחוץ שחשב ליתן בפנים) קא מקשי, דהתם ודאי אי הוה יהיב חטאת החיצונה בפנים - מיפסלא, דכתיב וכל חטאת אשר יובא [מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף] (ויקרא ו, כג) ?

קסבר רבי יהודה: בעינן מקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין
(מחשבה ליתן את הניתנין בחוץ בפנים - לא פסלא: דגבי מחשבת חוץ [לזמנו ולמקומו] כתוב שלישי [ויקרא ז, י] ודרשינן שיהא אותו חוץ משולש בדם ובשר ואימורין, דהיינו חוץ לעזרה ממש: שבשעת היתר הבמות נשתלש בכל אלה, הלכך גזירת הכתוב דפסול חוץ למקומו; אבל להכניסו לפנים - לאו מחשבה היא).

ומי אית ליה לרבי יהודה האי סברא? והתניא: 'רבי יהודה אומר:
(דברים יז, א) [לא תזבח לה' אלקיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל] דבר רע [כי תועבת ה' אלקיך הוא] - ריבה כאן (אזהרה) חטאת ששחטה בדרום (שלא ישחוט החטאת בדרום) וחטאת שנכנס דמה לפנים - פסולה (כלומר: לא תזבחנו* על מנת להכניס דמה לפנים; ולא בהכנסה ממש קמזהר ליה, אלא במחשבת הכנסה: דהא בזביחה קאי, וקא קרי ליה דבר רע - אלמא מיפסיל) ? !

*[דברים טו, כא: וכי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו לה' אלקיך]
ולית לרבי יהודה האי סברה? והתנן (בפרק 'כל הזבחים שנתערבו' פ"ח מ"ב): 'אמר רבי יהודה: הכניס בשוגג כשר' - הא במזיד פסול, וקיימא לן (התם בגמרא בשילהי פירקין, דהא דדייקין 'הא מזיד פסול'): בשכיפר (בשנתן ממנו על מזבח הפנימי - הוא דקפסיל רבי יהודה, ולא מיפסל בהכנסה) !

השתא: ומה התם: עיילי עיילא, אי כיפר - אין, אי לא כיפר - לא (דאיכא למשמע מיניה דכל שכן דמחשבת הכנסה לא פסיל), הכא - דחשיב חשובי, לא כל שכן ! ?
תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה.
וסבר רבי יהודה חטאת ששחטה בדרום

(זבחים לו, ב)
יהא חייב (מלקות) ? והתניא [ספרי שופטים סימן קמז, בשנויים]: 'רבי יהודה אומר:
יכול חטאת ששחטה בדרום יהא חייב? תלמוד לומר: (דברים יז, א) לא תזבח לה' אלהיך שור ושה [אשר יהיה בו מום] כל דבר רע [כי תועבת ה' אלקיך הוא]: על דבר רע (מום בגלוי, שהוא מגונה, קרי דבר רע בבכורות בפרק 'על אלו מומין' (דף לז.)) אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו על חטאת ששחטה בדרום? !
תרי תנאי אליבא דרבי יהודה.

אמר רבי אבא: ומודה רבי יהודה (בחישוב על מנת להניח) שחוזר וקובעו לפיגול (אם חזר וחישב בעבודה שניה על מנת לאכול חוץ לזמנו, ולא אמרינן: כבר נפסל במחשבת הינוח).
אמר רבא: תדע (דמחשבת הינוח לרבי יהודה - לאו כמחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו היא: לאפוקי מידי פיגול) דפיגול (דשוחט על מנת לזרוק את דמו למחר) לפני זריקה - לא כלום הוא (ואין המחשבה מועלת עד שיזרק הדם היום: דבעינן 'קרב כל מתירי'), (ומיהו מחשבה קמייתא - מחשבת הינוח הוי) ו (כי זריק ליה -) אתיא זריקה וקבעה לה בפיגול (ולא אמרינן: הואיל ומעיקרא פיגול לא חיילא, איפסיל ליה במחשבת הינוח, וכי זריק ליה או בפיגול או בשתיקה - לא ליחול פיגול).
ולא היא! התם הוא חדא מחשבה היא (דלא שינה מחשבתו הראשונה והיא היתה לשם פיגול), הכא - תרי מחשבות (והאחד שם 'פסול' לה, ולא שם 'פיגול').

איתיביה רב הונא לרבא [הברייתא הובאה לעיל כו, ב]: 'נחישב ליתן את הניתנין למעלה למטה, למטה למעלה לאלתר - כשר (כדאמרינן במתניתין לדברי הכל); חזר וחישב חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת; חוץ לזמנו - פיגול וחייבין עליו כרת; למחר - פסול (חישב ליתן למחר את הניתנין למטה למעלה, ואוקי בפרק שני משום מחשבת הינוח כרבי יהודה, ולא משום מחשבת נתינת מחר, דאם כן - 'פיגול' מיבעיא ליה; אלמא לא הוי פיגול: דזריקה דלא כשר באכילה - לא אתיא לידי פיגול); חזר וחישב בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת.' (וקתני 'חזר וחישב בו' - אלמא לא מיקבע תו פיגול) - תיובתא דרבי אבא?

ת י ו ב ת א .

אמר רב חסדא אמר רבינא בר סילא: חישב שיאכלוהו טמאים למחר – חייב (פיגול, ולא אמריןן 'לאו מחשבה היא: דאכילת טמאים לא חזיא, והוי כמחשב מחשבת פסול).
אמר רבא: תדע (דמחשבת אכילת פסול לא מפקא מידי פגול - בר ממחשבת חוץ למקומו): דבשר לפני זריקה לא חזי, וכי מחשב ביה (בשחיטה, על מנת לאוכלה למחר) מיפסיל (מפגיל, דהשתא אכילה פסולה היא, בלא שום פיגול)!
ולא היא: התם זריק ומיחזי (ואשתכח דלמחר - אי לאו משום פיגול - הוה חזיא לאכילה) הכא לא מיחזי כלל.

אמר רב חסדא: מרגלא בפומיה דרב דימי בר חנינא: בשר פסח שלא הוצלה, ולחמי תודה שלא הורמו (ארבע חלות הנתרמות לכהן מארבעה מינין שבה, דכתיב והקריב ממנו - אחד מכל קרבן תרומה וגו' (ויקרא ז, ט)) - חייבין עליהן משום טומאה (אם אכלן בטומאת הגוף, ואף על גב דקיימא לן 'שאין נותר לטהורים - אין חייבין עליו משום טומאה', האי - כיון דאיזרק דם – 'נותר לטהורין' קרינן ביה, ואף על גב דאין פסח נאכל אלא צלי, וחלות התודה עד שיוורמו).
אמר רבא: תדע, דתניא: ' (ויקרא ז, כ) [והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים] אשר לה' [וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה] - לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה (להתחייב כרת האוכלן בטומאת הגוף ד'אשר לה' יתירא הוא, למידרש ביה דבר שהוא עולה לגבוה); 'אלמא אף על גב דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה - הכא נמי: אף על גב דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה!
ולא היא: התם אימורי קדשים קלים חזו לגבוה, לאפוקי בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו, דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט.

>לישנא אחרינא: הא אימורין לא חזו!
ולא היא: הנך חזו למילתייהו, והני לא חזו כלל.<

הדרן עלך כל הפסולין